

зореца, дождаме до богатитѣ художествени разработки на буквата решетка при планинската кжца. Една буква, работена на стругъ решетка, отъ арабски произходъ, усвоена и съ любовъ и чувство прилагана отъ нашитѣ стари майстори, е показана въ обр. 124 п. VII. Макаръ и чужда тя се е приобщила къмъ мѣстнитѣ форми. Тази решетка се срѣща въ различни вариации, като обаче не изменя основната си форма.

Чисто мѣстно, наше си оставатъ дървенитѣ капаци, които замѣстватъ решетката. Най-честата и най-проста форма на капациѣ е дадена на обр. 124 п. IV: два кушака върху които се наковаватъ дъскитѣ на капака. Друга форма е показана въ обр. 124 п. V. Тука е характерно, сгъването на капака при отваряне.

Въ чисто планинскитѣ сгради се срѣща пълзящиятъ капакъ, който се движи въ дървенъ улей, по стѣната отъ вътрешна страна (обр. 124 п. VI и IX).

Покривъ. Конструкция. — Характерното въ покрива на българската селска, както и градска ъжца, е неговия слабъ наклонъ. Отъ покривнитѣ конструкции представлява интересъ тази на пиринската кжца (с. Якоруда): тука като конструктивенъ елементъ се явява изгледната стена на сградата, която е цѣлата изключително отъ дървени греди (обр. 74). Сложната биндерна греда се свързва и скопчва чрезъ засичане, въ двата си края съ дветѣ срѣщуположни страни на дървената рамка, която образуватъ изгледнитѣ стени на сградата. По такъвъ начинъ цѣлата изгледна рамка посредствомъ свързания съ нея смокъ (биндерната греда) работи въ носене товара на покрива и неговата конструкция.

Специфичния ефектъ на пиринската и срѣдно-родопската кжца е въ дървения изгледъ и контраста въ тоноветѣ между него и бѣлата варова мазилка на заднитѣ външни стени отъ последния най-горенъ гредоредъ на доле. Въ тази покривна конструкция се вижда сполучливото съчетание на конструктивнитѣ и естетични елементи.

Друга характерностъ на покривната конструкция е системното отсѣствие на клеши. При горѣпоменатата конструкция ролята на клешитѣ се изпълнява отъ сложната биндерна греда, а при останалитѣ конструктивни системи, както въ тетевенската кжца напимѣръ, тая работа се извършва сѣщо отъ биндерната греда, която тука е единична. Отдѣлнитѣ елементи на конструкцията се сглобяватъ по между си и закрепватъ съ дървени чивии и клинове. Въ сгради гдето се е разполагало съ материалъ отъ иглолистни дървета, се срѣщатъ конструкции